

Nobels Fredspris 1999

Nobelforedrag

*av Médecins Sans Frontières
ved James Orbinski*

*Deres Majesteter, Deres Kongelige Høyhet,
medlemmer av Den norske Nobelkomiteen, eksellenser,
mine damer og herrer!*

Befolkningen i Tsjetsjenia – og befolkningen i Groznyj – har i over tre måneder lidd under den russiske hærens vilkårlige bombing, som fremdeles pågår. For dem er humanitær hjelp så godt som ukjent. Det er de syke, gamle og uføre som ikke greier å komme seg vekk fra Groznyj. Siden verdigheten til mennesker i en krisesituasjon står så sentralt i den æresbevisningen som dere deler ut i dag, er det nettopp vårt svar på slike problemstillinger vi har høstet anerkjennelse for. Vi kommer ikke til å være tause. Jeg vil her i dag innstendig anmode hans eksellense Den russiske ambassadøren, og gjennom ham, president Jeltsin, om å stanse bombingene av den forsvarsløse sivilbefolkningen i Tsjetsjenia. Hvis konflikter og kriger er statenes anliggende, er brudd på det humanitære lovverket, krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten ikke bare noe som angår oss alle, men også et ansvar som bæres av alle stater.

La meg straks si at den fantastiske anerkjennelsen som Den norske Nobelkomiteen har gitt Médecins Sans Frontières er en anerkjennelse som vi aksepterer med oppriktig takknemlighet. Vi er enormt glade for Nobelkomiteens anerkjennelse, ikke bare av kvaliteten på det medisinske arbeidet som vi utfører i disse kaotiske og farlige situasjonene, men også av den andre delen av vårt mandat, nemlig vår forpliktelse til å stå frem og vitne på vegne av de ofrene som en krisesituasjon bringer til taushet – det våre franske grunnleggere kaller «témoinage».

Vi føler takknemlighet, men har også en dyp følelse av ubehag når vi vet at de ekskludertes verdighet blir angrepet hver

dag. Det dreier seg om glemte befolkningsgrupper som lever i fare, som gatebarna i Guatemala som sliter døgnet rundt for å greie å leve av avfallet fra dem som er «inkludert» i den sosiale og økonomiske verdensorden. Det dreier seg også om de illegale flyktningene som vi jobber med i Europa, som er nektet politisk status og som er redde for å søke hjelp hos helsevesenet av frykt for at en slik kontakt kan føre til at de blir utvist.

Vår oppgave er å hjelpe mennesker i krisesituasjoner. Det er ikke en oppgave som vi utfører for vår egen selvtilfredshets skyld. Å gi medisinsk hjelp til mennesker i nød er et forsøk på å verne dem mot den aggresjonen de opplever som mennesker. Humanitært arbeid er noe mer enn ren gavmildhet eller ren veldedighet.

Det tar sikte på å bygge rom av normalitet midt i det unormale. Mer enn å tilby materiell bistand, er vårt siktemål å sette enkeltindivider i stand til å gjenerobre sine rettigheter og sitt menneskeverd. Som en uavhengig frivillig organisasjon, er vi forpliktet til å gi direkte medisinsk hjelp til mennesker i nød. Men vi arbeider ikke i et vakuum og vi snakker ikke ut i løse luften, men ut fra et klart siktemål om å hjelpe, fremkalle forandringer eller avdekke urettferdigheten ved en feilslått politikk. Våre handlinger og våre ord er et utslag av harme; vi nekter å akseptere at andres verdighet blir angrepet, enten det er aktivt eller passivt. Nå som Den universelle menneskerettighetserklæringen feirer sitt 50-års jubileum, består vår solidariske handling i at vi bekrefter deres menneskelighet og kjemper for at universelle menneskelige prinsipper og verdier skal overholdes. Den medisinske gjerningen. Statene bør aktivt garantere disse rettighetene for alle enkeltindivider og ratifisere statusen til Den internasjonale krigsforbryterdomstolen.

Den æresbevisningen vi mottar i dag kunne lett ha gått til mange andre organisasjoner eller verdige enkeltindivider,

som kjemper i sitt eget samfunn. Men dere har klart valgt å anerkjenne MSF. Vi begynte formelt i 1971 som en gruppe franske leger og journalister som bestemte seg for å stille seg til tjeneste for bistandsarbeid, og dette betød av og til at lover og praksis i stater som utgjorde et direkte angrep på folks verdighet, ble forkastet. Taushet har lenge vært forvekslet med nøytralitet og er blitt presentert som en forutsetning for humanitært arbeid. Helt siden MSF ble stiftet, har org. gått mot dette prinsippet. Vi er ikke sikre på at ord alltid kan redde liv, men vi vet med sikkerhet at taushet dreper. I over 28 år har vi vært – og er fortsatt – sterkt og ugjenkallelig knyttet til denne avvisningens etikk. Dette er det stolte opphavet som vår identitet springer ut av, og i dag sliter vi som en ufullkommen bevegelse, men vi står sterkt takket være tusenvis av frivillige medarbeidere og nasjonalt ansatte, samt millioner av givere som både økonomisk og moralsk støtter det prosjektet som MSF er. Denne æresbevisningen deler vi med alle som på en eller annen måte har kjempet eller til daglig kjemper for å få den skjøre realiteten som MSF er til å fungere.

Den humanitære innsatsen kommer inn der hvor politikken har spilt fallitt eller er havnet i krise. Vår gjerning går ikke ut på å ta politisk ansvar, men først og fremst å bekjempe den inhumane lidelsen som springer ut av en slik feilslått politikk. Vår gjerning må være fri for enhver politisk innflytelse, og politikerne må innse sitt ansvar for å legge forholdene til rette slik at den humanitære innsatsen kan eksistere. Humanitært arbeid trenger et rammeverk som det kan handle innenfor.

I en konfliktsituasjon utgjør det internasjonale humanitære lovverket et slikt rammeverk. Det fastsetter hvilke rettigheter humanitære organisasjoner har og hvilket ansvar statene har når det gjelder å sørge for at disse humanitære rettighetene blir overholdt og skal straffe brudd på disse rettighetene som krigsforbrytelser. I dag er det klart at dette rammeverket ikke fungerer. Ofre for konflikter blir ofte nektet adgang til det. Humanitær hjelp blir til og med brukt som et krigsredskap av de stridende parter, og noe som er enda mer alvorlig, er at vi opplever at det internasjonale samfunn er i ferd med å militarisere det humanitære arbeidet.

Dette rammeverket som ikke fungerer, er noe vi kommer til å si i fra om for å presse politikerne til å ta sitt juridiske og ufravikelige ansvar. Humanitær innsats er ikke et redskap for å avslutte kriger og skape fred. Det er borgernes svar på at politikken har spilt fallitt, og består av en etikk som går ut på å nekte å akseptere en slik feilslåthet. Det faktum at det er behov for humanitær innsats er i seg selv et bevis for at et slikt politisk ansvar må tas.

Vår etikk er en avvisningens etikk. Den gir ikke rom for at noe politisk feilslag eller urettferdighet skal kunne renses eller uthules for sin mening. Den etniske rensingen og forbrytelsene mot menneskeheten i Bosnia-Herzegovina i 1992. Folkemordet i Rwanda i 1994. Massakrene i Zaïre i 1997. De systematiske angrepene mot sivilbefolkningen i Tsjetsjenia i 1999. Dette kan ikke tilsløres med bruk av begreper som «kompleks humanitær nødsituasjon» eller «intern sikkerhetskrise». Eller med andre slike eufemismer – som om de skulle være tilfeldige hendelser som ikke var politisk bestemt. Språkbruken er avgjørende. Språket setter rammen rundt problemet og definerer reaksjonsmåten, rettighetene og dermed også ansvaret. Det definerer om en medisinsk eller humanitær aksjon er hensiktsmessig. Og det definerer om en politisk aksjon er uhensiktsmessig. Ingen kaller en voldtekt for en kompleks gynekologisk nødsituasjon. En voldtekt er en voldtekt, akkurat som et folkemord er et folkemord. Og begge deler er en forbrytelse. For MSF er den humanitære gjerningen nettopp dette: å forsøke å bekjempe lidelsen, å forsøke å gjenopprette folks selvstendighet, å være sannhetsvitner om urettferdighet og å insistere på det politiske ansvaret.

Det arbeidet MSF velger å gjøre befinner seg ikke i noe vakuum, men i en politisk sammenheng – i en sosial verdensorden som både inkluderer og ekskluderer, som både bekrefter og benekter og som både beskytter og angriper. Vårt daglige arbeid er en kamp som er intenst medisinsk og intenst personlig. MSF er ingen formell institusjon og med litt hell vil den heller aldri bli det. Det er en organisasjon som inngår i det sivile samfunnet som i dag spiller en ny rolle på det globale plan, som har fått en ny uformell legitimitet som er tuftet på hva det gjør og på den støtten det har i den offentlige opinion. Det er også tuftet på vel gjennomtenkte hensikter, for eksempel når det gjelder menneskerettigheter, miljøvernbevegelsen, den humanitære bevegelsen og naturlig nok, bevegelsen for mer rettferdig handel. Konflikter og vold er ikke de eneste kildene til bekymring. Som medlemmer av det sivile samfunn vil vi kunne bevare vår rolle og vår makt dersom vi greier å være klare i våre hensikter og vår uavhengighet. Denne uavhengigheten garanteres gjennom økonomisk støtte fra borgere fremfor regjeringer.

Vi i det sivile samfunnet eksisterer i forhold til staten, til statens institusjoner og makt. Vi eksisterer også i forhold til andre ikke-statlige aktører, som den private sektor. Vi ønsker ikke å forflytte statens ansvar. Vi ønsker ikke å tilate at et humanitært alibi skal dekke over statens ansvar for å sikre rettferdighet og sikkerhet. Og vi ønsker ikke å bli statens medforvaltere av elendighet. Statens ansvar er å inkludere, ikke å ekskludere, å finne en balansegang mel-

lom offentlige og private interesser og å sørge for at det finnes en rettferdig sosial verdensorden. Dersom det sivile samfunnet identifiserer et problem, er det ikke opp til det å komme med en løsning, men det kan forvente at staten finner konkrete og rettferdige løsninger på problemet. Staten er den eneste som har legitimitet og makt til å gjøre dette. I dag opplever vi en stadig økende grad av urettferdighet. Mer enn 90% av alle dødsfall og lidelser forårsaket av smittsomme sykdommer opptrer i utviklingsland. Noen av grunnene til at mennesker dør av sykdommer som AIDS, tuberkulose, sovesyke og andre tropesykdommer, er at uunnværlige livbergende medisiner enten er for kostbare eller ikke er tilgjengelige fordi det ikke er lønnsomt å satse på dem eller fordi det praktisk talt ikke drives noen forskning og utvikling på prioriterte tropesykdommer. Denne bristen i markedet blir vår neste utfordring. Men den er ikke bare vår utfordring. Det er også opp til regjeringene, internasjonale statlige institusjoner, den farmasøytiske industri og andre frivillige organisasjoner å ta opp denne urettferdigheten. Det vi som det sivile samfunn krever, er forandring, ikke veldedighet.

Når vi nok en gang fremhever behovet for å skille det humanitære fra det politiske, er det ikke for å sette de «gode» frivillige organisasjonene opp mot de «onde» regjeringene, eller det sivile samfunnets «dyd» mot den politiske maktens «last». En slik polemikk er feilaktig og farlig. Som med slaveri og velferdsrettigheter, har historien vist at humanitære spørsmål som det sivile samfunn har rettet oppmerksomheten mot har fått større og større innflytelse for til slutt å bli satt på den politiske dagsorden. Men disse sammenfallende eksemplene må ikke tilsløre den forskjellen som finnes mellom det politiske og det humanitære. Humanitært arbeid er kortsiktig, rettet mot avgrensede grupper og med avgrensede målsetninger. Dette utgjør både en styrke og en begrensning. Det politiske kan bare forstås på lang sikt, noe som i seg selv innebærer samfunnsutvikling. Humanitært arbeid er pr. definisjon universelt, for er det ikke universelt er det heller ikke humanitært. Det humanitære ansvaret kjenner ingen grenser. Uansett hvor i verden lidelsen opptrer, må det humanitære reagere ut fra sitt kall. På det politiske området er det motsatt: der kjenner en til grenser og avhengig av hvor krisen oppstår, vil reaksjonen variere ut fra historiske forhold, maktbalanse samtidig som den ene eller den andre partens interesser må ivaretas. Tid og rom er ikke det samme på det humanitære som på det politiske området. Disse varierer på motstridende måte, og dette er en annen måte å lokalisere de prinsippene som ligger til grunn for humanitære aksjoner på: alle former for problemløsning som innebærer at noe må ofres, avvises. Intet offer kan med overlegg diskrimineres, i betydningen overses til fordel for et annet. Et liv i dag kan ikke måles opp mot

dette livets verdi i morgen: å bekjempe lidelse «her» kan ikke legitimere at en gir avkall på å bekjempe lidelse «der». Begrensede midler betyr selvsagt at vi må treffe et valg, men den sammenhengen aksjonene opptrer i og de føringer som er lagt til grunn, forandrer ikke det grunnleggende i denne humanitære visjonen som pr. definisjon må se bort fra politiske valg. Politikken natur er forskjellig fra det humanitære arbeidets natur. Det ligger ingen beregninger i den humanitære dagsorden.

I dag finnes det imidlertid en uklarhet og en innebygget tveetydighet i utviklingen av såkalte «militære humanitære aksjoner». Vi må nok en gang høyt og tydelig fremholde prinsippet om en uavhengig sivil humanitær innsats. Og vi må kritisere de intervensjoner som blir kalt «militær-humanitære». Humanitære aksjoner finnes utelukkende for å redde, ikke eliminere liv. Våre våpen er like mye åpenhet og klare hensikter som medisiner og kirurgiske instrumenter. Vi kan ikke ha jagerfly og stridsvogner som våpen, selv om vi av og til mener at det er nødvendig å ta dem i bruk. Vi er ikke like, vi kan ikke bli oppfattet som like og vi kan ikke tvinges til å bli like. Dette er grunnen til at vi nekter å motta penger fra NATOs medlemsstater for vårt arbeid i Kosovo. Og dette er grunnen til vi har vært og er kritiske til NATOs humanitære resonnement. Dette er også grunnen til at vi ute i felten kan jobbe side om side med væpnede styrker, men absolutt ikke under deres myndighet.

Men uavhengigheten ved det humanitære arbeid har sine begrensninger. Humanitært arbeid kan ikke erstatte politisk ansvar. Da folkemordet i Rwanda startet opp, gjorde MSF verden oppmerksom på hva som var i ferd med å skje og ba om at det skulle stanses ved bruk av makt. Det gjorde også Røde Kors for første gang. Vårt varsku ble imidlertid møtt med institusjonell lammelse, med platttheter av likegyldighet, med ivaretagelse av egne interesser og med en fornektelse av det politiske ansvaret for å stanse en forbrytelse som «aldri mer» skulle få lov til å skje ustraffet. Folkemordet var over før FN's «Operation Turquoise» ble igangsatt.

Jeg vil få lov til å stanse opp litt for å fortelle om Chantal, en av våre inviterte gjester. Hun mistet sin familie i folkemordet i Rwanda i 1994. I dag er hun en del av staben vår i Brussel. Selv overlevde hun folkemordet, men det gjorde ikke hennes mann, hennes to barn og hennes søster, på lik linje med en million andre mennesker, hvorav flere hundre av våre nasjonalt ansatte. Jeg var selv delegasjonsleder i Kigali på den tiden. Det finnes ikke ord som kan beskrive det motet de utviste i sitt arbeid. Det finnes ikke ord som kan beskrive den forferdelige måten de døde på. Og det finnes ikke ord som kan beskrive den dype sorgen jeg selv og alle andre i MSF for alltid vil føle.

Jeg husker hva en av pasientene mine sa til meg i Kigali: «Ummera, Ummera – sha». Det er et rwandisk ordtak som fritt oversatt betyr «mot, mot, min venn – finn frem til motet ditt og la det leve». Det fikk jeg høre på sykehuset vårt i Kigali av en kvinne som ikke bare hadde var angrepet med en machete, men som hadde fått hele kroppen rasjonelt og systematisk lemlestet. Ørene hennes var blitt kuttet av. Og ansiktet var så omhyggelig vansiret at du kunne se mønstret i kuttene. Hundrevis av kvinner, barn og menn ble brakt inn til sykehuset den dagen, så mange at vi måtte legge dem ut på gaten. Og i mange tilfeller opererte vi dem der og da, mens rennesteinen rundt sykehuset bokstavelig talt ble farget rød av blod. Hun var en av mange som opplevde en umenneskelig lidelse som rett og slett ikke lar seg beskrive. Vi var fullstendig overveldet og hun visste at det fantes så mange andre. Hun visste det og jeg visste det. Hun frigjorde meg fra mitt eget helvete, som jeg ikke kunne unnslipe. Hun sa til meg med den klareste stemmen jeg noensinne har hørt «allez, allez ... ummera, ummera-sha» – «gå, gå ... min venn; finn frem til motet ditt og la det leve».

Det er grenser for den humanitære innsatsen. Ingen lege kan stanse et folkemord. Ingen humanitær medarbeider kan stanse etnisk rensing, like lite som han eller hun kan starte en krig. Og ingen humanitær medarbeider kan skape fred. Dette er et politisk ansvar, ingen humanitær befaling. La meg si dette klart og tydelig: den humanitære gjerning er den mest apolitiske av alle gjerninger, men hvis humanitært arbeid og moral blir tatt på alvor, kan det få de mest dyptpløyende politiske følger. Og kampen for å få de skyldige straffet er en av disse følgene.

Nettopp dette er blitt bekreftet gjennom opprettelsen av de internasjonale krigsforbryterdomstolene for såvel det tidligere Jugoslavia som for Rwanda. Dette er også blitt bekreftet ved at statuttene for en Internasjonal krigsforbryterdomstol er blitt vedtatt. Dette er betydelige fremskritt. Men domstolen eksisterer ikke ennå og prinsippene er bare blitt ratifisert av tre stater i løpet av det siste året. Med dette tempoet vil det ta 20 år før domstolen blir en realitet. Må vi vente så lenge? Uansett hvor høye politiske kostnader statene må bære for å skape rettferdighet, både kan og vil MSF vitne om at de menneskelige kostnadene ved å unnlate å straffe de skyldige er umulige å bære i land som Rwanda, Sierra Leone, Burundi, det tidligere Jugoslavia og Kongo.

Regler for riktig opptreden for politiske aktører og humanitære organisasjoner er nedfelt i det internasjonale humanitære lovverket. Selv om frivillige organisasjoner kan være i stand til å yte hjelp, kan de ikke fremtvinge overholdelse av dette lovverket. Dette ansvaret påhviler statene, og innsatsen kan ikke bare være av symbolsk art. Srebrenica var til-

synelatende et trygt tilfluktsted hvor vi var tilstede. FN var også tilstede. FN sa at de ville beskytte. De hadde FN-styrker på bakken. Og FN stod tause og stille – mens befolkningen i Srebrenica ble massakrert.

Ja, humanitært arbeid har sine begrensninger. Det innebærer også et ansvar. Det handler ikke bare om regler for riktig opptreden og tekniske resultater. Det er i første omgang en etikk innenfor en moralsk ramme. Det er her den moralske hensikten med den humanitære gjerningen må settes opp mot det resultatet som oppnås. Og det er her enhver form for moralsk nøytralitet omkring hva som er bra, må forkastes. Resultatet kan være bruken av humanitær innsats i 1985 for å støtte tvangsforflytningen i Etiopia eller bruken av humanitær innsats i flyktningeleirene i Goma i 1996 for å støtte et regime som drev med folkemord. Av og til er det nødvendig å avholde seg fra å gjøre noe for å forhindre at den humanitære innsatsen blir brukt mot en befolkning i krise. I den senere tid, i Nord-Korea. Vi var den første uavhengige humanitære organisasjonen som fikk reise inn i landet i 1995. Vi valgte imidlertid å trekke oss ut høsten 1998. Hvorfor? Fordi vi trakk den konklusjon at vår hjelp ikke kunne gis fritt og uavhengig av politisk innflytelse fra de statlige myndigheter. Vi fant ut at de svakeste trolig ville forbli de svakeste, siden matvarehjelpen ble brukt til å støtte opp under et system som i første instans skapte sårbarhet og sult blant millioner av mennesker. Vårt humanitære arbeid må stå fritt og vi må selv kunne vurdere, yte og overvåke hjelpen på en slik måte at de svakeste får hjelp først. Bistanden må ikke dekke over årsakene til lidelsene og må ikke brukes som et innenriks- eller utenrikspolitisk redskap som skaper menneskelig lidelse i stedet for å bekjempe den. Hvis så skjer, må vi ta stilling til dilemmaet og vurdere å unnlate å gjøre noe som den minst dårlige løsningen. I MSF setter vi alltid spørsmålsteget ved den humanitære innsatsens begrensninger og tvetydigheter – særlig når den taust innordner seg statenes og de væpnede styrkenes interesser.

I forrige uke vedtok den amerikanske Kongressen en lov som åpner for direkte matforsendelser til rebellene i Sør-Sudan. For MSF er dette et stort feilgrep, en urettmessig tillegning av meningen og hensikten med humanitær hjelp. Den gjør mat til drivstoff for krig. Og det er en forsømmelse av en stats plikter når den ikke tar i bruk ethvert politisk virkemiddel for å gå inn i en 17 år gammel borgerkrig som har forårsaket flere millioner dødsfall. Borgerkrigen i Sudan er i dag en menneskelig katastrofe hvor millioner av mennesker forflyttes og risikerer sult og død; hvor mennesker kontinuerlig blir bombet, ranet og plyndret og til og med blir gjort til slaver, samtidig som oljeselskapenes interesser ivaretas; hvor det humanitære rom er så sterkt innskrenket at det bare finnes noen få slike lommer; og hvor vi og andre

frivillige organisasjoner og FNs særorganisasjoner kjemper for å få inn humanitær hjelp og beskyttelse. Er det det eneste politiske alternativet for å temme denne krigen når vi vet at hungersnøden i 98 ikke bare ble utløst fordi det var matvareremangel i området? Matvarehjelp eller humanitær hjelp kan ikke, hvis den skal være en «humanitær hjelp», tjene som redskap for statshåndverk. I dette tilfellet må vi slå alarm om et tarvelig spill om mat som skaper uklarhet omkring meningen med humanitær hjelp. Dersom det politiske utgir seg for å være en ambulanse, er det sikkert at ambulansen vil bli beskyttet. Hvis man tillater at mat brukes som våpen i en krig, legitimerer vi samtidig at befolkningen kan sultes som ledd i en krigføring.

Resonnementet om «Droit d'ingérence» – statenes rett til å gripe inn av humanitære årsaker – er et bevis på denne tvetydigheten. Debatten forsøker å plassere det politiske spørsmålet om maktmisbruk på den humanitære arena og å søke humanitær legitimitet for en sikkerhetsaksjon ved hjelp av militære virkemidler. Når man blander det humanitære sammen med behovet for offentlig sikkerhet, er det umulig å unngå at det humanitære blir strøket over samme kam som sikkerheten. Det er grunn til å minne om at FN-pakten i enkelte tilfeller forplikter statene til å gripe inn med makt for å stanse trusler mot internasjonal fred og sikkerhet. Det er ikke nødvendig å bruke en humanitær begrunnelse for dette, for det kan være farlig. Denne helgen kommer regjeringene til å sette seg ned i Helsingfors for å opprette fundamentet til en europeisk hær, som i teorien ikke skal erstatte NATO, men som skal være tilgjengelig for humanitære aksjoner. Vi anmoder regjeringene innstendig om å ikke begi seg lengre ut på denne veien mot farlig tvetydighet. Men vi oppmuntrer også statene til å søke etter måter å håndheve den offentlige sikkerheten på slik at det internasjonale humanitære lovverket og menneskerettighetslovgivningen kan bli overholdt.

Uavhengig humanitær innsats er en daglig kamp for å hjelpe og beskytte. Det er noe som i de fleste av våre prosjekter utspiller seg utenfor medias rampelys, langt unna oppmerksomheten til de som sitter med den politiske makten. Det skjer på den mest dyptgripende og intime måten i det daglige arbeidet med glemte kriger og kroniske kriser. Og det er en kamp som våre frivillige og ansatte kjemper når de arbeider med mennesker som får sin verdighet tråkket på til daglig. Disse frivillige har valgt å bruke sin frihet til å gjøre verden til et mer utholdelig sted. Trass i alle store diskusjoner om verdensordenen, koker den humanitære gjerning ned til én ting: enkeltindivider som strekker ut en hånd til medmennesker som befinner seg i en krise. En bandasje om gangen, ett sting om gangen, en vaksine om gangen. Dessuten noe Médecins sans Frontières, som jobber i rundt

80 land, hvorav 20 er i konflikt, er alene om: å fortelle verden hva de har sett. Alt dette ut fra håpet om at volds- og ødeleggelsessykluserne ikke vil fortsette i det uendelige.

Ibriham var en 12 år gammel gutt som ble båret 120 km på farens rygg til en av MSFs matstasjoner i Somalia i 1992. Og han var en gutt som døde av sult dagen etter. Han var ikke en gutt som ikke eksisterte eller bare en intern flyktning som kanskje ville motta matvarehjelp, kanskje ikke. Styrken i den humanitære gjerning ligger i dens direkte forbindelse med de syke, de sårede og de som sulter. Det humanitære krever at det politiske skal inkludere; at det skal gjøre ham til et subjekt i den sosiale verdensorden og ikke et objekt som står utenfor. Den humanitære gjerning er noe maktpåliggende, en gjerning som betrakter andre mennesker som et mål i seg selv, ikke som et middel for å nå et mål. Den betrakter individet som et individ i sine umiddelbare omgivelser, ikke som ikke-eksisterende eller utestengt fra den sosiale verdensordenen, som kanskje kan overleve på velldighet, kanskje ikke. Denne gjerningen forutsetter rettferdighet, ikke bare i juridisk forstand, men også en rettferdighet som lytter til og reagerer på den menneskelige stemmen til denne gutten som døde som et offer. På denne måten er den humanitære gjerning i grunnleggende opposisjon til og i konfrontasjon med den politiske verdensorden, som den stiller krav til. Denne gjerningen minner om og beskriver hvordan enkelte grupper mennesker blir utestengt og fører bevis – ugjendrivelig bevis – for manglene ved den sosiale verdensorden. Og den trosser disse manglene, den forkaster enhver fatalisme og gjennom selve gjerningen, fremmer den krav om forandringer.

Når vi nå kommer frem og mottar denne fantastiske æresbevisningen, vil vi nok en gang takke Nobelkomiteen for at den har stadfestet den livsviktige retten til humanitær hjelp rundt om på kloden og samtidig har bekreftet den veien som MSF har valgt å gå over de siste 28 årene: å stå frem på en åpenhjertig måte, å være lidenskapelig og dypt forpliktet overfor kjerneprinsippene i det frivillige arbeidet, i upartiskheten og i troen på at ethvert menneske fortjener såvel medisinsk hjelp som en anerkjennelse av hans eller hennes menneskelighet. Vi vil også benytte denne enestående anledningen til å fortelle hvor høyt vi verdsetter våre tapre og dyktige frivillige medarbeidere og nasjonalt ansatte som har omsatt våre ambisiøse idealer i praksis og som vi mener har brakt litt fred inn i denne verden som har vært vitne til så enorme lidelser.

Copyright © The Nobel Foundation, Stockholm, 1999.